

Ήταν Ιούνιος του 1941, όταν δημιουργήθηκε η οργάνωση «Στρατιά Σκλαβωμένων Νικητών». Εμπνευστές της ο καθηγητής πανεπιστημίου και μελλοντικός πρωθυπουργός, Παναγιώτης Κανελλόπουλος (1902 - 1986), και ο απότακτος αξιωματικός της Αεροπορίας, Κωνσταντίνος Περρικός (1905 - 1943), που υπήρξε και αρχηγός της και ένας από τους ιδρυτές της (Ανδρέας Γυφτάκης και Νικόλαος Μυλωνάς, εφοριακοί, οι άλλοι δυο). Μέλη της αρνήθηκαν να ταχθούν υπέρ της αβασίλευτης δημοκρατίας, οπότε, με την έγκριση του Κανελλόπουλου, ιδρύθηκε η «Πανελλήνιος Ένωσις Αγωνιζομένων Νέων» (ΠΕΑΝ). Ιδρυτής της ήταν ο Κώστας Περρικός, με συνιδρυτές τον και πρόεδρο της οργάνωσης, Θάνο Σκούρα (της κινηματογραφικής οικογένειας), τον εισαγωγέα οχημάτων Διονύση Παπαβασιλόπουλο και τους δικηγόρους Γιάννη Κατεβάκη και Γιώργο Αλεξιάδη. Έναν χρόνο αργότερα, θα πραγματοποιούσαν «το πρώτο μεγάλο σαμποτάζ στην κατεχόμενη Ευρώπη».

Το πρώτο σαμποτάζ που επιχειρήθηκε από τον «Ουλαμό Καταστροφών» της ΠΕΑΝ ήταν η ανατίναξη μιας γερμανικής υγειονομικής υπηρεσίας που συγκέντρωνε υλικό για να το στείλει στο Άφρικα Κορπ του Ρόμελ, στην Αφρική. Στεγαζόταν στο κτίριο Ιωσηφόγλου (γωνία των οδών Πατησίων και βασιλέως Ηρακλείου, γειτονικά στο αρχαιολογικό μουσείο). Η επιχείρηση (15 Αυγούστου του 1942) πέτυχε, αν και οι σαμποτέρ κόντεψαν να σκοτωθούν: Η βόμβα παραλίγο να σκάσει στα χέρια τους, επειδή, από απειρία, χρησιμοποίησαν κοντό φιτίλι. Λίγες μέρες αργότερα, ο ουλαμός έβαλε βόμβα στα γραφεία της ναζιστικής οργάνωσης ΟΕΔΕ (Οργάνωσις Εθνικοσοσιαλιστικών Δυνάμεων Ελλάδος), κοντά στην πλατεία Κάνιγγος. Και τα δυο χτυπήματα αποτέλεσαν πρόβα για την μεγάλη επιχείρηση που ο αρχηγός του ουλαμού, Κώστας Περρικός, ετοίμαζε.

Η ΕΣΠΟ (Εθνική Σοσιαλιστική Πατριωτική Οργάνωση), η οποία είχε πρωτοστατήσει στην δημιουργία της «γαλάζιας μεραρχίας», φιλοδοξούσε να εξελιχθεί σε ελληνικό ναζιστικό κόμμα, που θα αναλάβαινε τις τύχες του ελληνικού κράτους. Με τις ευλογίες και την χρηματοδότηση των Γερμανών, διακινούσε προπαγανδιστικό υλικό και οργάνωνε διαλέξεις που προσέλκυαν πάρα πολλούς ακροατές, καθώς, μετά το τέλος τους, μοιράζονταν δελτία τροφίμων αλλά και τρόφιμα. Τα μέλη της οργάνωσης είχαν στολές και ταυτότητες που τους επέτρεπαν ελευθερία κινήσεων, ενώ, στα γραφεία της (Γλάδστωνος και Πατησίων), σύχναζαν και πολλοί Γερμανοί αξιωματικοί. Μετά την βόμβα στα γραφεία της ΟΕΔΕ, στην είσοδο είχε τοποθετηθεί φρουρός, ενώ παράλληλα υπήρχε και ομάδα περιφρούρησης.

Ο Κώστας Περρικός σχεδίασε την επιχείρηση και εξασφάλισε τα υλικά (φυσίγγια δυναμίτη) για την κατασκευή της βόμβας που είχε βάρος δέκα οκάδες (περίπου 13 κιλά). Την έφτιαξαν στο σπίτι της δασκάλας του κατηχητικού, Ιουλίας Μπίμπα, ο τεχνικός της τηλεφωνικής

εταιρείας, Αντώνης Μυτιληναίος, και ο φοιτητής, Σπύρος Γαλάτης.

Πρωί Κυριακής, 20 Σεπτεμβρίου του 1942, Μυτιληναίος και Μπίμπα, έβαλαν την βόμβα μέσα σε μια πάνινη σακούλα για ψώνια, την σκέπασαν με χόρτα, πήραν το τραμ και κατέβηκαν στην Ομόνοια. Από εκεί, με τα πόδια, έφτασαν στην πλατεία Κάνιγγος, τόπο συνάντησης με τα άλλα μέλη της ΠΕΑΝ.

Στα γραφεία της ΕΣΠΟ, πλήθος μέλη της είχαν συγκεντρωθεί, καθώς κλήθηκαν να μετάσχουν σε συνέλευση. Ο Μυτιληναίος και ο Γαλάτης μπήκαν στην πολυκατοικία, ανέβηκαν στον άδειο ημιόροφο και κόλλησαν την βόμβα στο ταβάνι, άναψαν το φτιλί και βγήκαν. Στην είσοδο, ο Μυτιληναίος άναψε τσιγάρο, σύνθημα ότι η δουλειά έγινε, κι απομακρύνθηκε. Δώδεκα και τρία λεπτά το μεσημέρι (ή, κατ' άλλους, παρά τρία λεπτά), η έκρηξη συγκλόνισε την Αθήνα. Πήρε φωτιά το κτίριο, με αποτέλεσμα να εκραγούν και τα πυρομαχικά που φυλάσσονταν σε αυτό. Το αποτέλεσμα ήταν να σκοτωθούν 29 (κατ' άλλους, 39) μέλη της ΕΣΠΟ, ανάμεσα στους οποίους και ο, από τις αρχές του χρόνου, αρχηγός τη Σπύρος Στεροδήμας, καθώς και 43 Γερμανοί αξιωματικοί.

Το χτύπημα ήταν τρομακτικό. Οι ραδιοφωνικοί σταθμοί των συμμάχων το θεώρησαν ως «το πιο μεγάλο σαμποτάζ στην κατεχόμενη Ευρώπη». Το ΕΑΜ καταδίκασε την ενέργεια και κατάγγειλε τον Περρικό, ως κατάσκοπο των Γερμανών. Οι οποίοι Γερμανοί επικήρυξαν τους σαμποτέρ για ποσά ισοδύναμα με τρεις χρυσές λίρες το κεφάλι και ξεκίνησαν εντατικές έρευνες.

Ο υπαξιωματικός της χωροφυλακής και μέλος της ΠΕΑΝ, Πολύκαρπος Νταλιάνης, βρήκε την αμοιβή ενδιαφέρουσα και πρόδωσε στην Γκεστάπο τους συντρόφους του. Ξημερώματα, 11 Νοέμβρη του 1942, συνελήφθησαν 13 μέλη της ΠΕΑΝ, ανάμεσά τους και οι Περρικός, Μπίμπα, Μυτιληναίος και Γαλάτης, που υπέστησαν τρομερά βασανιστήρια. Μετά από περιπέτειες, ο Μυτιληναίος δραπέτευσε κι έφτασε στη Μέση Ανατολή. Ένα στρατοδικείο καταδίκασε σε θάνατο τους Περρικό, Γαλάτη και Μπίμπα. Οι Θάνος Σκούρας, Γιάννης Κατεβάτης, Δημήτρης Λόης και Διονύσης Παπαδόπουλος απαλλάχτηκαν αλλά κρατήθηκαν όμηροι και εκτελέστηκαν στις 7 Γενάρη του 1943, ως αντίποινα για κάποιο άλλο σαμποτάζ. Ο Περρικός εκτελέστηκε στο σκοπευτήριο Καισαριανής (4 Φλεβάρη του 1943). Η πλούσια οικογένεια του Γαλάτη δωροδότησε με χίλιες λίρες κάποιον Γερμανό υπεύθυνο που μετέτρεψε την ποινή σε ισόβια. Ο Γαλάτης στάλθηκε σε στρατόπεδο συγκέντρωσης στην Γερμανία (μετά τον πόλεμο, γύρισε στην Ελλάδα με κλονισμένη υγεία). Η Ιουλία Μπίμπα στάλθηκε, επίσης, στην Γερμανία: Την αποκεφάλισαν. Συλληφθείσα μέλος της οργάνωσης, η Αικατερίνη Μπέση καταδικάστηκε σε ισόβια και κλείστηκε στις φυλακές Αβέρωφ (επέζησε ως το 1979).

Ο προδότης, Πολύκαρπος Νταλιάνης, δεν τα πρόλαβε όλα αυτά. Η οργάνωση «Όμηρος» που κι αυτή είχε δημιουργηθεί με πρωτοβουλία του Παναγιώτη Κανελλόπουλου, με σκοπό να στέλνει πληροφορίες στους Άγγλους, και μέλη της ΠΕΑΝ που διέφυγαν τη σύλληψη, τον συνέλαβαν, τον πέρασαν από δίκη και, στις 14 Δεκέμβρη του 1942, τον εκτέλεσαν. Στην οικογένειά του είπαν ότι «έπεσε υπέρ πατρίδος».

Η ΠΕΑΝ συνέχισε να υπάρχει αλλά χωρίς ιδιαίτερη δράση. Ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος που βρισκόταν στο εξωτερικό πρότεινε στα μέλη της να ενταχθούν στο ΕΑΜ αλλά αρνήθηκαν. Στα Δεκεμβριανά, πολέμησαν ενάντια στον ΕΛΑΣ.

(τελευταία επεξεργασία, 29 Σεπτεμβρίου 2020)